

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-67>

УДК 336.13

Рибіна Лариса Олександрівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7959-8794>

Маслак Наталія Григорівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи і страхування,
Сумський національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1482-4118>

Larysa Rybina, Nataliia Maslak

Sumy National Agrarian University

ЗЕЛЕНІ ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ В ЦІЛЯХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

GREEN PUBLIC PROCUREMENT AS A TOOL FOR THE EFFECTIVE USE OF PUBLIC FINANCES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Анотація. Перехід країни на рейки сталого розвитку неможливо без закріплення принципів сталого розвитку в розвитку інструментарію публічних фінансів, серед яких необхідно виділити публічні закупівлі. Прозорість, відкритість, конкурентність і відповідність екологічним критеріям є загальновизнаними вимогами, які повинні суворо дотримуватись для досягнення ефективності зелених публічних закупівель. Створення відповідних умов, правил здійснення зелених публічних закупівель, які б задовольняли всіх учасників закупівельної діяльності, тобто формування прозорого конкурентного середовища, є першочерговим завданням державних і місцевих органів влади. Стаття розглядає ключові підходи до визначення переваг зелених публічних закупівель у сфері публічних фінансів в контексті підвищення їх прозорості, конкурентності та ефективності на ринку публічних закупівель з урахуванням позитивного світового досвіду переходу до сталого розвитку. Автором визначені особливості зелених публічних закупівель з точки зору ефективного використання публічних фінансів.

Ключові слова: публічні фінанси, зелені публічні закупівлі, стійкий розвиток, конкурентне середовище, ефективність, конкурентність.

Summary. The country's transition to sustainable development is impossible without consolidating the principles of sustainable development in the development of public finance tools, among which public procurement should be highlighted. Transparency, openness, competitiveness and compliance with environmental criteria are generally recognized requirements that must be strictly observed to achieve the effectiveness of green public procurement. Creating appropriate conditions and rules for implementing green public procurement that would satisfy all participants in procurement activities, that is, the formation of a transparent competitive environment, is a priority task for state and local authorities. The article considers key approaches to determining the advantages of green public procurement in the field of public finance in the context of increasing their transparency, competitiveness and efficiency in the public procurement market, taking into account the positive global experience of the transition to sustainable development. The author established that it is possible to fulfil current tasks and achieve the set goal of "green" procurement only with effective procurement management and using all the capabilities of innovative management tools. The author has identified the basic principle of green public procurement – competitiveness. Given that procurement is financed from state and local budgets, which are formed and financed at the expense of taxpayers, the fulfilment of this condition is justified. Accordingly, organizations and individuals who have the right to do so should be admitted to participate in the competition, submitting their applications as a proposal for certain requirements and conditions for which they are qualified, as a result of which contracts should be concluded as a result of public procurement at competitive prices. The author has identified the features of green public procurement from the point of view of the effective use of

public finances. The author proposed recommendations for the further development of green procurement as a tool for the effective use of public finances.

Keywords: public finance, green public procurement, sustainable development, competitive environment, efficiency, competitiveness.

Постановка проблеми. Сучасні глобальні загрози, пов'язані із зміною клімату, висувають нові виклики перед суспільством. Ці виклики орієнтовані на якісні зміни навколишнього середовища, досягнення сталого розвитку і сприятливого впливу на якість життя в цілому. У створенні умов, що забезпечують зацікавленість громадян, юридичних осіб та соціальних груп у вирішенні завдань переходу до сталого розвитку, важлива роль відводиться державі. Для реалізації економічної, соціальної та екологічної політики досягнення 17 цілей сталого розвитку, проголошених ООН у 2015 року, уряд має можливість використовувати державні кошти завдяки зеленим публічним закупівлям. Тому є важливим проаналізувати позитивний досвід зарубіжних країн з ефективного використання зелених публічних закупівель в умовах прозорого конкурентного середовища з метою його подальшої адаптації до української практики впровадження важливого інструменту державної політики переходу до сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світі зелені публічні закупівлі розглядаються як актуальний напрям розвитку інструментарію управління публічними фінансами в аспекті досягнення цілей сталого розвитку. Дослідження проблем організації та ефективного здійснення зелених публічних закупівель в різних країнах присвячено багато праць зарубіжних науковців. Зокрема, Ф. Теста, Ф. Ірально, М. Фрей, Т. Даді [1] визначили, що зелені публічні закупівлі (GPP) стимулюють попит на екологічно чисті продукти, товари і послуги внаслідок поширення інформованості та усвідомлення про методи GPP, а також розвитку сертифікації системи екологічного менеджменту, яка забезпечує зростаючу «додану вартість» для практик GPP. Д. Шпачек, М. Струк [2] встановили, що GPP потребує різних форм співробітництва, таких як державно-приватне партнерство, державно-некомерційне партнерство, для співробітництва, діалогу та експериментів для пошуку креативних рішень і зміцнення довіри, для розробки ефективних і надійних інструментів впливу на навколишнє середовище, окремі товари і послуги, включаючи сертифікати і екомаркування. Дж. М. Стрітч, С. Бретшнайдер, Н. Дарнал [3] довели, що із збільшенням централізації прийняття рішень про закупівлі зменшується час їх затвердження. Внаслідок, місцеві органи влади, які переслідують декілька цілей сталого розвитку, мають можливість швидше приймати ефективні рішення та інтегрувати тим самим декілька цілей сталого розвитку у внутрішні процеси закупівель. В зарубіжній науковій літературі наводиться ряд

критеріїв, які необхідно враховувати в зелених публічних закупівлях для забезпечення їх ефективності як інструменту публічних фінансів. Так, Лундберг С., Марклунд П.-О. та Стрембек Є. [4] акцентують увагу на виборі проєктів з найкращими екологічними характеристиками у порівнянні із існуючими технологічними стандартами, В. Чен, А. Аполоні, А. Д'Амато та інші [5] – врахування життєвого циклу (всі екологічні витрати: сировина і матеріали, виробництво, переробка, логістика і упаковка, зберігання та утилізація), а також використання раніше визначених екологічних цілей як орієнтир для формулювання певних критеріїв, що допомагає узгоджувати зелені закупівлі із іншими в області екологічної політики і забезпечує стратегічний і довгостроковий підхід до закупівель.

В Україні дослідження зелених публічних закупівель є фрагментарними та початковими. Наприклад, Овчаренко А.С., Шульга Т.М. акцентували увагу на правовому аспекті впровадження зелених публічних закупівель [6], Халіна В.Ю., Буцький В.О. розглядали організаційно-економічний механізм використання публічних екозакупівель та принципи їх здійснення [7]. Переваги зелених публічних закупівель для всіх сфер діяльності та адаптацію міжнародного досвіду їх використання у вітчизняну практику у своїх працях розглядали Конащук Н.Е. [8], Халіна В.Ю., Устіловська А.С. [9].

Сучасний стан розвитку економічної та соціальної сфери діяльності в Україні вимагає вирішення багатьох проблематичних питань на шляху переходу сталого розвитку, зокрема і в сфері закупівельної діяльності для реалізації економічних та соціальних проєктів з врахуванням екологічної складової. Враховуючи, що зелені публічні закупівлі є новим явищем для публічних фінансів України, вони потребують подальшого дослідження, зокрема з питань обґрунтування їх переваг для публічних фінансів, необхідності формування відповідного прозорого конкурентного середовища для ефективного здійснення зелених публічних закупівель з урахуванням позитивного світового досвіду.

Метою статті є розгляд підходів до визначення переваг зелених публічних закупівель у сфері публічних фінансів в контексті підвищення їх прозорості, конкурентності та ефективності на ринку публічних закупівель з урахуванням позитивного світового досвіду переходу до сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У той час як громадяни та бізнес мають відігра-

вати свою роль у переході до стійкої та низьковуглецевої економіки, уряди також можуть надавати приклад як у стратегічному аспекті, та і повсякденних діях, використовуючи державні закупівлі для вирішення проблем у сфері навколишнього середовища.

За оцінками дослідників, вартість «зелених» контрактів у Європі становить 21,81% від загальної вартості закупівель, а кількість «зелених» контрактів становить 9,49% від усіх контрактів [10]. При цьому такі країни, як Швейцарія, Данія, Бельгія, Франція, Ірландія, Норвегія та Сполучене Королівство, є країнами з найвищим рівнем використання «зелених» державних закупівель. При цьому Франція забезпечує найвищий рівень фінансування «зелених закупівель» – це 21,3% ВВП країни [10].

Європейська комісія визначає «зелені» державні закупівлі (Green Public Procurement, GPP) як «процес, за допомогою якого державні органи прагнуть закуповувати товари, послуги та роботи з меншим впливом на навколишнє середовище протягом усього їх життєвого циклу в порівнянні з товарами, послугами та роботами з тією ж основною функцією, які інакше були б закуплені» [11]. При цьому окремо виділяється ще один тип закупівель – стійкі державні закупівлі (Sustainable Public Procurement, SPP) – це аналогічна концепція, що означає «процес, за допомогою якого державні органи прагнуть досягти належного балансу між трьома стовпами сталого розвитку – економічним, соціальним та екологічним (так звана ESG повістка) – при закупівлі товарів, послуг або робіт на всіх етапах проекту» [12].

Стійкі державні закупівлі спрямовані на вдосконалення механізму охорони навколишнього середовища, енергозбереження, а також безпеки праці, підтримки малих та середніх підприємств та регіонального балансу, тому зелені закупівлі включені до стійких закупівель з акцентом на екологічний аспект. «Зелені» державні закупівлі є для України поняття нове та інноваційне, основна парадигма якого полягає в максимально оптимальному та раціональному витратанні коштів державного бюджету, ефективній взаємодії з ринком для максимального рівня соціальної та екологічної переваги як на глобальному, так і на місцевому рівнях [13].

Основна ідея полягає у виборі продуктів і послуг, які мають менший екологічний наслідок і споживають менше ресурсів у процесі виробництва та експлуатації. Економія бюджетних коштів через зелені закупівлі досягається кількома способами. По-перше, вибір екологічно ефективних продуктів часто веде до зниження витрат на енергоспоживання та водопостачання завдяки ефективному використанню ресурсів. По-друге, довгострокові економічні вигоди досягаються за рахунок менших витрат на обслуговування та ути-

лізацію відходів завдяки використанню продуктів з тривалим терміном служби та меншим ступенем їх забруднення навколишнього середовища. Крім того, зелені публічні закупівлі можна віднести до інструментів, завдяки яким держава може використовувати публічні фінанси в цілях сприяння реалізації соціальної, економічної і екологічної політики.

Прозорість, відкритість і конкурентність є загальноприйнятими принципами, які мають дотримуватися для досягнення ефективності публічних закупівель, тобто для економії бюджетних коштів. Однак, незважаючи на пряму залежність підвищення конкуренції серед постачальників за перемогу в закупівельних процедурах та укладання контрактів замовниками за найнижчими цінами, є і неоднозначність трактування негативного впливу низької конкуренції на ринку публічних закупівель, оскільки з ринку публічних закупівель можуть піти постачальники з високим рівнем репутації, які пропонують продукцію та послуги високої якості відповідно за високою ціною. Одночасно з цим поглиблюється значимість врахування екологічних вимог до предметів закупівлі, недопущення та протидія корупційним схемам замовників та змові постачальників, сприяння залученню більшої кількості суб'єктів малого та середнього бізнесу до закупівельного процесу державних замовників та замовників з боку державних корпорацій та компаній з державною участю, актуалізація каталогів предметів закупівель, використання цифрових технологій для контролю та моніторингу закупівель, а також реалізації тендерної аналітики. У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність поглиблення розуміння конкурентного середовища на різних цільових та галузевих ринках публічних закупівель для державних та муніципальних потреб та закупівель державних корпорацій та компаній з державною участю.

Відповідно, ринок публічних закупівель сьогодні повинен бути трансформований. Основу таких трансформацій повинні складати заходи удосконалення принципів і процедур закупівельної діяльності держави за суворого дотримання критеріїв бюджетної ефективності, що підтримується впровадженням прогресивних цифрових та інтелектуальних систем, здатних створити інформаційне відкрите середовище для забезпечення функціонування процесу прозорості та конкурентної діяльності, замовникам як представникам держави, постачальникам як представникам бізнес-структур та громадянам як представникам суспільства. Система функціонування публічних закупівель має забезпечувати досягнення стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни, що потребує оновлення української контрактної системи в напрямі підвищення ефективності у сфері публічних закупівель і сприяння

розвитку конкурентного середовища на ринку публічних закупівель.

Характерною рисою законодавства про публічні закупівлі в Україні є його нестабільність, виведення з під дії законодавства окремих категорій закупівель, що призводить до неоднозначного тлумачення принципів і правил здійснення публічних закупівель та уникнення конкурентних процедур закупівель [13]. У зелених публічних закупівлях з погляду самої ідеї їхнього виділення в окремий тип публічних закупівель важливо те, що «зелений» критерій є не лише стандартом для ідентифікації екологічно чистих продуктів, а й для визнання екологічно чистих постачальників та послуг. З погляду вартості життєвого циклу критерії «зелених» публічних закупівель включають не тільки вплив кінцевих продуктів на навколишнє середовище, а й вплив сировини, виробничого процесу, ланцюжка поставок і процедур утилізації [5].

У цілому, якщо розглядати зелені публічні закупівлі як інструмент ефективного використання публічних фінансів у системі державного управління, то слід виділити такі їх невід'ємні складові:

- законодавча (нормативно-правова) база публічних закупівель, що визначає місце закупівель у системі державного управління та закріплює механізми їх реалізації для досягнення цілей, визначених в базових документах закупівель;

- система управління публічними закупівлями, що забезпечує функціонування інституту закупівель щодо реалізації їх основних узагальнених етапів:

- 1) підготовка річного бюджету, коли державні органи повинні оцінити свої потреби та ресурси, необхідні для реалізації державних програм та проєктів;

- 2) планування закупівель після розподілу бюджету;

- 3) виконання планів закупівель, що реалізуються з використанням циклу закупівель, що включає конкурсні процедури вибору постачальників, тендери або торги (залежно від правового забезпечення закупівельної діяльності держави), затвердження державного контракту та управління його виконанням, включаючи збір та моніторинг даних про публічні закупівлі;

- сукупність потенційних та реальних постачальників у системі публічних закупівель, які отримують всю необхідну інформацію про юридичні та процедурні вимоги, а також параметри запланованих публічних закупівель та конкурентний доступ до участі у закупівельних процедурах, формують певне середовище довіри з боку всіх учасників та зацікавлених осіб;

- принципи публічних закупівель, які встановлюють вимоги в системі управління публічними закупівлями, включаючи принципи економії,

ефективності, прозорості та справедливості, сумлінності, співвідношення ціни та якості, відповідність призначенню та чесності, виконання яких забезпечується на основі створення спеціальних механізмів контролю та нагляду за функціонуванням системи контролю та контролю проявами у сфері публічних закупівель.

Екологічне просвітництво (формування екологічної свідомості, екологічної культури населення) також є важливим напрямом розвитку зеленої економіки, що передбачає реалізацію державних контрактів на конкурсній основі. В цілому, процесом публічних закупівель, в тому числі і «зелених», не можна маніпулювати на користь будь-якої організації або окремої особи (хоча має місце корупційний ризик як найбільш поширений тип ризику в закупівельній діяльності). Конкурентність повинна стати одним із базових принципів зелених публічних закупівель. Враховуючи, що закупівлі фінансуються з державного та місцевих бюджетів, які формуються та фінансуються за рахунок коштів платників податків, то виконання цієї умови є обґрунтованим. Відповідно, організації та фізичні особи, які мають на це право, повинні бути допущені до участі на конкурс, представивши свої заявки як пропозицію на певні вимоги та умови, до яких вони кваліфіковані, внаслідок повинні укладатися контракти як результат публічних закупівель за конкурентними цінами.

Цікавим практичним інструментом для розвитку прозорого конкурентного середовища ринку зелених публічних закупівель є вбудова цього механізму у національні політичні та технологічні ініціативи. Сучасний стан реалізації таких ініціатив оцінюється як спрямованість на зниження енергоспоживання та викидів вуглекислого газу, використання альтернативних видів палива та мобільних джерел енергії, впровадження на ринку енергоефективних технологій та рішень для будівель, опалення та охолодження, промисловості, продуктів та послуг та фінансування сталої енергетики.

Світова практика показує, що виконати актуальні завдання та досягти поставленої мети «зелених» закупівель можна виключно за ефективного управління закупівлями та використанні всіх можливостей інноваційного управлінського інструментарію. Процес апробації системи зелених закупівель на державному рівні, залежно від ринкового розвитку, вимог державних замовників, обраних типів продукції, особливостей правової бази, у кожній країні передбачає різні підходи в реалізації «зелених» закупівель. Аналіз зарубіжних джерел інформації з питань «зелених» закупівель дозволяє виділити низку універсальних підходів в управлінні, які поділяються на такі етапи. На першому етапі відбувається ухвалення базових рішень з боку держави. Під час цього етапу держава має створити та впровадити нову парадигму екологічної політики на національному рівні (закріплення

екологічного базису в нормативних базах). На другому етапі до списку екологічних характеристик послуг та товарів додаються інші аспекти із життєвого циклу закупівлі, що, у свою чергу, дає можливість забезпечувати максимальний рівень екологічної безпеки послуг та товарів для зниження негативного впливу на екологію. На третьому етапі здійснюється апробація «зелених» закупівель у систему публічних закупівель [2; 5; 10].

Висновки. Використання публічних зелених закупівель як стратегії ефективного використання публічних фінансів показує потужний потенціал як для суб'єктів господарювання, так і країни в цілому. Цей потенціал зосереджений у сфері заохочення використання все більш ефективних екологічних вимог у публічних закупівлях, а також формування цільового спрямування розвитку виробничо-господарської діяльності поставальників та поширення у суспільстві парадигми «зеленої економіки» замовниками.

Під час дослідження можна зробити такі важливі висновки:

1) економічна ефективність: зелені публічні закупівлі дозволяють зменшити операційні витрати завдяки вибору екологічно ефективних продуктів і послуг за рахунок зниження вартості життєвого циклу товарів. Це включає скорочення

витрат на енергоспоживання, водопостачання і утилізацію відходів;

2) довгострокова вигода. Інвестиції в зелені технології і продукти виправдовуються за рахунок їхнього тривалого терміну служби та менших витрат на обслуговування та заміну. Це сприяє суттєвій економії у майбутньому;

3) екологічні і соціальні вигоди: застосування зелених закупівель сприяє скороченню вуглецевого впливу та інших негативних дій на довкілля, що покращує екологічний імідж організації та сприяє сталому розвитку.

На основі вищевикладеного можна запропонувати такі рекомендації щодо подальшого розвитку зелених публічних закупівель:

1. Впровадження більш жорстких стандартів та критеріїв для зелених публічних закупівель з метою підвищення ефективності використання ресурсів та скорочення екологічного впливу.

2. Навчання та підтримка персоналу в галузі зелених технологій та практик для підвищення обізнаності та ефективності впровадження зелених рішень.

3. Сприяння та підтримка з боку державних органів через податкові пільги, субсидії та інші стимули для стимулювання зелених інвестицій та закупівель.

Список використаних джерел:

1. Testa, F., Annunziata, E., Iraldo, F., & Frey, M. (2016). Drawbacks and opportunities of green public procurement: An effective tool for sustainable production. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 112, Part., 112, P. 1893–1900. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.09.092>
2. Špaček, D., Struk, M., & Nguyen, T. M. D. Use of Green Public Procurement in Czechia: Comparing Approaches of Different Organizations. *International Journal of Public Administration*, 2024. no. 0(0), pp. 1–11. DOI: <https://doi.org/10.1080/01900692.2023.2298400>
3. Stritch, J. M., Bretschneider, S., Darnall, N., Hsueh, L., & Chen, Y. Sustainability policy objectives, centralized decision making, and efficiency in public procurement processes in U.S. local governments. *Sustain*, 2020. No. 12(17). DOI: <https://doi.org/10.3390/SU12176934>
4. Lundberg S., Marklund P.-O. and Strömbäck E. Is environmental policy by public procurement effective? *Public Finance Review*, 2015. No. 44(4), pp. 478–499. DOI: <https://doi.org/10.1177/1091142115588977>
5. Cheng W., Appolloni A., D'Amato A., Zhu Q. Green Public Procurement, missing concepts and future trends – a critical review. *Journal of Cleaner Production*. Vol. 176. Pp. 770–784. 2017. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.12.027>
6. Овчаренко А.С., Шульга Т.М. Екологізація публічних закупівель: перспективи запровадження в бюджетному процесі України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/73>
7. Халіна В.Ю., Буцький В.О., Крицька К.С. Публічні екозакупівлі: організаційно-економічні засади впровадження та здійснення. *Економічний простір*. 2020. № 154. С. 56–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-10>
8. Конашук Н.Е. Використання «зелених» критеріїв під час здійснення публічних закупівель. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка»*, 2016. Вип. 3(31). С. 133–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2016_3_26 (дата звернення 30.05.2025).
9. Халіна В.Ю., Устіловська А.С., Гончаренко П.І., Ветрова В.В. Адаптація механізму впровадження «зелених» закупівель до вітчизняних економічних умов. *Ефективна економіка*. 2019. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/54.pdf (дата звернення: 17.03.2025).
10. Yu C., Morotomi T., Yu H. What Influences Adoption of Green Award Criteria in a Public Contract? An Empirical Analysis of 2018 European Public Procurement Contract Award Notices. *Sustainability*. 2020. no. 12(3). DOI: <https://doi.org/10.3390/su12031261>
11. Buying Green. A Handbook of Green Public Procurement. EU, 2016. 88 p. DOI: <https://doi.org/10.2779/246106>
12. Малолітнева В.К. Особливості правового регулювання публічних закупівель в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду: За матеріалами наукового повідомлення на засіданні Президії НАН України 29 червня 2022 року. *Visnik Nacional Noi Akademii Nauk Ukrai Ni*, 2022. No. (8). С. 64–70. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2022.08.064>

13. Сташук О., Борисюк О., Проць Н. Публічні закупівлі та їх роль в удосконаленні публічних фінансів України. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. №.3 С. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-37-11>

References:

1. Testa, F., Annunziata, E., Iraldo, F., & Frey, M. (2016). Drawbacks and opportunities of green public procurement: An effective tool for sustainable production. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 112, Part., 112, P. 1893–1900. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.09.092>
2. Špaček, D., Struk, M., & Nguyen, T. M. D. (2024). Use of Green Public Procurement in Czechia: Comparing Approaches of Different Organizations. *International Journal of Public Administration*, no. 0(0), pp. 1–11. DOI: <https://doi.org/10.1080/01900692.2023.2298400>
3. Stritch J. M., Bretschneider S., Darnall N., Hsueh L., & Chen Y. (2020). Sustainability policy objectives, centralized decision making, and efficiency in public procurement processes in U.S. local governments. *Sustain*, no. 12(17). DOI: <https://doi.org/10.3390/SU12176934>
4. Lundberg, S., Marklund, P.-O., & Strömbäck, E. (2015). Is environmental policy by public procurement effective? *Public Finance Review*, no. 44(4), pp. 478–499. DOI: <https://doi.org/10.1177/1091142115588977>
5. Cheng W., Appolloni A., D'Amato A., Zhu Q. (2017) Green Public Procurement, missing concepts and future trends – a critical review. *Journal of Cleaner Production*. Vol. 176. Pp. 770–784. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.12.027>
6. Ovcharenko A. S., Shul'ga T. M. (2022) Ekologizaciya publichnykh zakupivel': perspektivy zaprovadzhennya v byudzhnetnomu procesi Ukrainy. [Green public procurement: prospects for implementation in the budget process of Ukraine] *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. No 8. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/73> (in Ukrainian)
7. Xalina V. Yu., Bucz'kyj V. O., Krycz'ka K. S. (2020) Publichni ekozakupivli: organizacijno-ekonomichni zasady vprovadzhennya ta zdiysnennya. [Public eco-procurement: organizational and economic fundamentals of implementation and execution] *Ekonomichnyy prostir*. No 154. pp. 56–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-10> (in Ukrainian)
8. Konashchuk N. (2016) Vykorystannia “zelenykh” kryteriiv pid chas zdiisnennia publichnykh zakupivel [The use of green criteria in public procurement]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”*, no. 3(31), pp. 133–136. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRI/Nznuoa_2016_3_26 (in Ukrainian)
9. Khalina V., Ustilovska A., Honcharenko P., Vetrova V. (2019) Adaptatsiia mekhanizmu vprovadzhennia “zelenykh” zakupivel do vitchyznianskykh ekonomichnykh umov [Adaptation of the mechanism of implementation of “green” purchases to domestic economic conditions]. *Efektivna ekonomika*, no. 4. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/54.pdf (in Ukrainian)
10. Morotomi Yu C., T., Yu H. (2020). What Influences Adoption of Green Award Criteria in a Public Contract? An Empirical Analysis of 2018 European Public Procurement Contract Award Notices. *Sustainability*. no. 12(3). DOI: <https://doi.org/10.3390/su12031261>
11. Buying Green. (2016) A Handbook of Green Public Procurement. EU. 88 p. DOI: <https://doi.org/10.2779/246106>
12. Malolitneva V. K. (2022). Osoblyvosti pravovogo reguluvannya publichnykh zakupivel' v umovax voyennogo stanu ta pislyavoyennogo periodu: Za materialamy naukovo povidomlennya na zasidanni Prezydiyi NAN Ukrainy 29 chervnya 2022 roku [Public procurement under martial law and in post-war period: peculiarities of legal regulation. According to the report at the meeting of the Presidium of the NAS of Ukraine, June 29, 2022]. *Visnik Nacional'noi Akademii Nauk Ukrainy*, no. (8), p. 64–70. DOI: <https://doi.org/10.15407/vsn2022.08.064> (in Ukrainian)
13. Stashuk O., Borysyuk O., Procz' N. (2022) Publichni zakupivli ta yix rol' v udoskonalenni publichnykh finansiv Ukrainy. [Public procurement and its role in improving public financial of Ukraine] *Ekonomichnyy chasopys Volyns'kogo nacional'nogo universytetu imeni Lesi Ukrainky*. No.3 pp. 37–43. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-37-11> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 10.04.2025